

Hannah ARENDT, «La crisi de l'educació» (1954)

1. NATURALESA DE LA CRISI

a)

A Amèrica la crisi de l'educació és periòdica; es posa de manifest en la baixada de nivell

CRISI = ocasió per a interrogar l'essència del problema; l'essència de l'educació és la natalitat

→ Una crisi ens obliga a tornar a les preguntes i requereix de nosaltres respostes, noves o velles, però en tot cas judicis directes i *no* prejudicis. Una crisi només esdevé catastròfica si hi responem amb idees fetes, és a dir, amb prejudicis.

b)

A Amèrica l'educació és un factor polític: donat que és un país fet tot ell d'immigració, l'escola resulta ser el lloc de la formació del poble americà fonent grups ètnics diversos (p.e. amb l'aprenentatge de l'anglès).

→ Les escoles han de cobrir un paper que en qualsevol altra nació seria naturalment cobert pels pares

→ Segons la consciència política i l'esperit del país: AMÈRICA = NOVUS ORDO SAECULORUM = UN NOU ORDRE DEL MÓN

→ Objectiu del nou ordre = suprimir la pobresa i l'opressió: John Adams (1765): «Jo sempre considero l'establiment d'Amèrica com l'inici d'un gran projecte de la Providència amb vista a la il·luminació i a l'emancipació de tots els oprimits de la terra»

El nou ordre és lloc d'acolliment dels *nouvinguts* i, per tant, no es tanca sobre si mateix com fan les utopies

→ Trets {
 Confiança en una «perfectibilitat infinita» (Tocqueville)
 Entusiasme per tot allò que és nou (ells ho són): *páthos* de la *novetat*

c)

Quan aquest entusiasme per la novetat es duu al terreny de la política (passa amb Rousseau, al segle XVIII), l'EDUCACIÓ esdevé el lloc de la creació d'un món nou; lloc de revolució i de acció política.

AQUEST FET CONSTITUEIX UN ERROR GRAVÍSSIM:

–L'educació no pot fer cap paper en política, ja que en la vida política és amb aquells que ja estan educats que hom té relació: el qui es proposa *educar els adults* es proposa, de fet, jugar a fer de preceptor i desviar-los de tota acció política

–Tampoc no pot consistir en *educar els nens* per a fer un món nou: és ben propi de la condició humana que cada nova generació creixi a l'interior d'un món ja vell i, per tant, la pretensió de formar una nova generació *per a fer* un món nou palesa de fet el desig de refusar els qui arriben les seves possibilitat d'innovar («dejarlo todo atado y bien atado», que volia aquell): els nega l'entrada en la política.

PER TANT: fer POLÍTICA=EDUCACIÓ és, en veritat, una temptació totalitària

d)

Això no és el que ha passat a Amèrica. La peculiaritat de l'experiència americana, marcada per la convicció que hom pot fundar un nou ordre i fundar-lo amb l'íntima convicció d'una continuïtat històrica, fa (1) que l'escola tingui realment un paper polític d'integració i (2) que triomfi la il·lusió que la renovació o la novetat és sempre bona.

Aquesta il·lusió té una conseqüència greu en l'escola: l'adhesió massiva de les escoles (amb reformes constants de tot el sistema educatiu) a teories modernes de l'educació, procedents del centre d'Europa, que consisteixen en un batibull de coses sensates al costat de les coses més absurdes (anys 30), amb el capgirament consegüent de tots els mètodes tradicionals d'ensenyament:

«per no topar amb determinades teories hom ha deixat de banda totes les regles del sentit comú», diu H. Arendt.

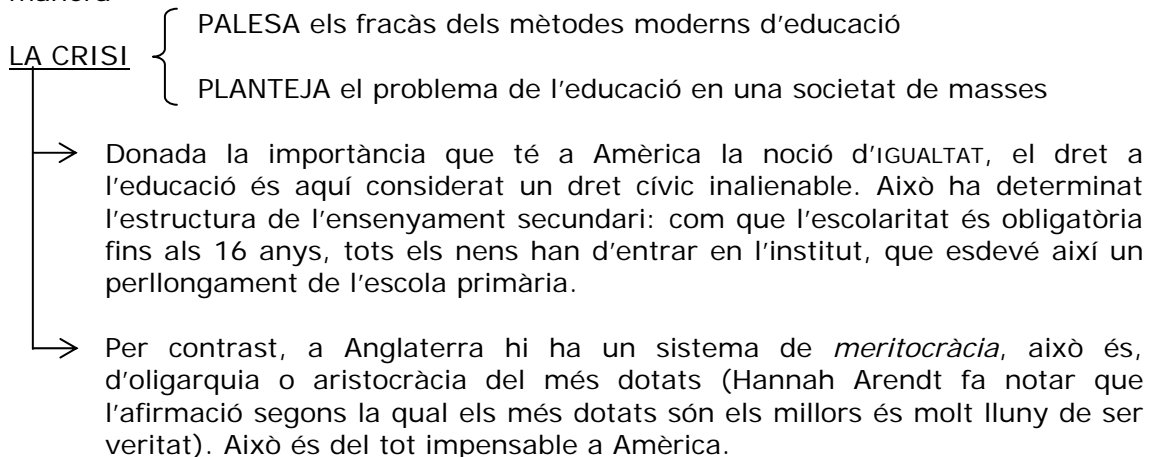
I d'ací la CRISI: el sistema ha fet baixar molt el nivell, molt per sota de les escoles d'Europa.

e)

La vida política es basa en el *sentit comú*. Quan en les qüestions polítiques la sana raó humana (=sentit comú) es bloqueja i no permet donar respostes, es troba en una situació de *crisi*.

El sentit comú és el que ens permet estar adaptats a *un únic món comú a tots i viure-hi*. Per tant: la desaparició del sentit comú equival a la pèrdua del món comú, signes més evidents de la crisi.

Si educar és ensenyar a anar pel món, la pèrdua del món comú ha de tenir forçosament conseqüències gravíssimes en el camp de l'educació. D'aquesta manera

La crisi és molt aguda pel caràcter polític d'aquest país que, per ell mateix, s'esforça a igualar o esborrar la diferència entre joves i vells, entre dotats i no dotats, entre infants i adults i, en particular, entre professors i alumnes. Aquest anivellament només pot fer-se a expenses de l'autoritat del professor i en detriment dels alumnes més dotats.

2. LES MESURES QUE HAN PRECIPITAT LA CRISI

Tres idees destructives:

PRIMERA.- *Existeix un món de l'infant i una societat formada pels infants.*

Cal, doncs, que els infants es governin ells mateixos \Rightarrow es considera només el grup i no l'individu \Rightarrow la situació de l'individu empitjora, perquè es cau en la TIRANIA DEL GRUP: lliure de l'autoritat dels adults, el grup sotmet l'individu a un poder tirànic (Cf. *El senyor de les mosques* de W. Golding o les relacions socials en els reformatoris de l'U.R.S.S.).

Aquesta mentalitat porta els infants $\left\{ \begin{array}{l} \text{al conformisme} \\ \text{i} \\ \text{a la delinqüència juvenil} \end{array} \right.$

SEGONA.- *La pedagogia és la ciència de l'ensenyament en general* (mètodes, didàctiques, procediments).

Es desatén la formació del professor en la seva pròpia disciplina, de manera que perd la seva autoritat més legítima.

TERCERA.- *Hom només pot saber i comprendre allò que ha fet ell mateix* \Rightarrow Cal substituir l'aprendre pel FER

No es tracta d'ensenyar un saber, sinó d'inculcar un *saber fer* \Rightarrow transformació dels col·legis d'ensenyament general en instituts professionals

El model ens porta a l'èxit a l'hora d'ensenyar a conduir o a escriure a màquina però al fracàs de l'ensenyament secundari

Esforç per suprimir la distinció entre el treball i el joc en benefici del joc (Cf. «Barrio Sésamo») \Rightarrow creença en el potencial educatiu del comportament espontani (=sense esforç) del nen \Rightarrow doble substitució: no aprendre sinó FER; no treball sinó JOC. [Cas paradigmàtic les llengües, especialment les estrangeres, on la gramàtica i la sintaxi són substituïdes pel parlar (substitució, per cert, que només funciona si el joc dura tot el dia)].

Així doncs, es busca, *deliberadament*, que l'infant més gran es mantingui en el nivell infantil (que jugui), DE MANERA QUE: allò que precisament hauria de preparar l'infant per al món dels adults, això és, l'*hàbit* adquirit poc a poc de treballar en comptes de jugar, és suprimit en benefici de l'autonomia del món de la infància.

RESULTAT: Amb l'excusa de respectar el món de l'infant, hom exclou el nen del món dels adults. Això és artificial, trenca les relacions naturals entre nens i adults.

CONTRA AIXÒ: Cal tenir sempre present que la infància és una fase transitòria o, en paraules d'Alexandre Galí, que vetllem, no pel nen, sinó per l'home que hi ha en el nen.

Se'ns plantegen 2 preguntes $\left\{ \begin{array}{l} 1. \text{ Què ens ensenya aquesta crisi sobre el paper de} \\ \text{l'educació en la civilització?} \\ 2. \text{ Com s'ha pogut actuar tant de temps contra el} \\ \text{sentit comú?} \end{array} \right.$

3. EL PODER DE L'EDUCACIÓ EN LA CIVILITZACIÓ

a)

L'EDUCACIÓ és una de les activitats més elementals i necessàries de la societat humana, perquè la societat no es manté mai tal com és sinó que *es renova* contínuament pel naixement, en virtut de l'arribada de *nous ésser humans* (en grec

οί νέοι, «els nous», significa també els nounats).

↓

L'infant { És nou: és un nou ésser humà
Està en formació: està esdevenint un ésser humà } → s'aplica a un doble sistema de relacions: (1) la relació amb la vida (en això no és distint d'un cadell de gat o d'una larva de mosquit, sinó que ho té en comú amb tots els animals, que també s'han de formar) i (2) la relació amb el món

↓

L'individu només es fa mundà (=no només ésser viu, sinó ésser situat en un món humà) en relació amb un món que existia abans que ell, que continuarà després de la seva mort i en el qual ha de passar la seva vida.

↓

amb la concepció i el naixement, els pares no solament han donat vida als seus fills, sinó que al mateix temps els han introduït en un món.

↓

DE MANERA QUE en educar-los, assumeixen la responsabilitat de la vida i del desenvolupament de l'infant, PERÒ TAMBÉ la de la continuïtat del món.

DONCS BÉ: *aquestes dues responsabilitats no coincideixen, SINÓ QUE*

- 1. *L'infant* ha d'estar *protegit del món* per evitar que el món pugui destruir-lo (defensa de *l'esfera privada*), però
- 2. *El món* té necessitat d'una protecció contra els nou vinguts [per exemple: una generació que es negués a investigar perdria tot el llegat científic heretat, destruiria una part bona de món rebut] (defensa de *l'esfera pública*).
- Les persones compten, però també compta l'obra: el comú a tots és més important que el privatiu de cadascú, i fins pot passar que, en determinades circumstàncies, els individus hagin d'assumir sacrificis o arribar a sacrificar-se ells mateixos.

b)

El mal és confondre aquests dos àmbits, el públic i el privat. Tota vida, com el bon vi, necessita la seguretat de la foscor per a madurar, de manera que en intentar instaurar un món propi dels infants l'educació moderna destrueix l'espai vital (la privacitat) del seu desenvolupament. EN EFECTE,

la vida moderna exposa la vida privada a la llum pública, perquè considera la vida terrenal com el més gran dels béns i tots tenim necessitat de reconeixement.

↓

L'emancipació moderna consisteix en «sortir de l'armari»: les dones, els treballadors, els homosexuals, els obesos, tots surten a la llum pública per reivindicar la dignitat de la seva condició. *La publicitat* és un element intrínsec de la llibertat moderna.

VAL A DIR que per a dones i treballadors, posem per cas, es tracta d'un veritable alliberament, perquè com a persones adultes tenien dret d'entrar en el món públic, d'entrar-hi i fer-se escoltar.

PERÒ quan això es porta als infants, és una abandonament i una traïció, perquè aquí el fet de viure i de fer-se gran és més important que la personalitat. [Ull, doncs, amb les tutories que fan parlar massa els nois i noies d'ells mateixos].

APAREIX AIXÍ UNA NOVA PATOLOGIA: el col·lapse de l'esfera pública i la privada és la base sobre la qual conreem nens consentits i tota mena de psicopatologies de recent aparició.

c)

El fenomen és encara més greu a Secundària.

A l'escola l'infant fa la seva entrada al món però l'escola no és el món: és, més aviat, la institució que s'intercala entre el món (=esfera pública) i l'esfera privada; és el fogar que permet la transició entre la família i el món.

↓

La crisi de l'educació (=àmbit d'entrada en el món) és, aleshores, la crisi de la nostra concepció del món, és, en suma, una crisi *del* món. No ens posem d'acord perquè no coincidim en la definició de l'espai públic, perquè no ens posem d'acord sobre quin ha de ser el sòl comú de convivència.

Tornant a l'ESCOLA COM A INSTITUCIÓ INTERCALADA ENTRE EL PRIVAT I EL PÚBLIC, ENTRE L'INDIVIDU (I LA FAMÍLIA) I EL MÓN:

Davant de l'infant, *l'escola representa el món encara que no ho sigui* (d'ací que l'estat la faci obligatòria):

↓

Davant dels joves, *els educadors fan (fem!) aquí el paper de representants d'un món del qual, per bé que ells (nosaltres!) mateixos no l'hagin construït, han d'assumir-ne la responsabilitat*, encara que, secretament o obertament, el desitgin diferent del que és;

i això no és arbitrari: els adults tenen aquesta responsabilitat perquè han introduït éssers nous en un món en canvi. Qui refusa assumir aquesta responsabilitat del món no hauria de tenir infants ni hauria de participar en la seva educació.

EL QUE ENS DÓNA L'AUTORITAT NO ÉS LA NOSTRA COMPETÈNCIA, SINÓ LA NOSTRA RESPONSABILITAT DE SERVAR EL MÓN:

(1) Competència = conèixer el món i poder transmetre aquest coneixement; però
(2) Autoritat = ser responsable del món, com si jo fos al mateix temps tots els adults i digués als nens: «mireu, aquest és *el nostre* món».

↳ *Auctoritas* ve del verb llatí *augeo*, que significa «fer créixer»: té autoritat, no qui exerceix amb eficàcia un poder a través de la intimidació, sinó el qui té el poder de *fer créixer* l'altre, i en el cas dels humans això vol dir, no només desenvolupament vital, sinó fer dels nostres nois i nois, fent servir una fórmula clàssica, «homes (i dones) de món», capaços d'anar pel món i de fer-se'n càrrec. Té autoritat el qui sap transmetre aquesta responsabilitat perquè ell mateix l'assumeix.

d)

PERÒ *avui no hi ha autoritat*:

- (i) o bé es demana que sigui cadascú, individualment, que sigui responsable del món [i aquí «món» ja no vol dir l'ordre comú a tots, sinó la manera peculiar com cadascú l'entén],
- (ii) o bé, simplement, es desaproven les exigències el món i la seva necessitat d'ordre

Aquest doble moviment pot ser dinamitzador des del punt de vista polític, pot ser fecund i emancipador,

PERÒ *en el camp de l'educació és nefast:*

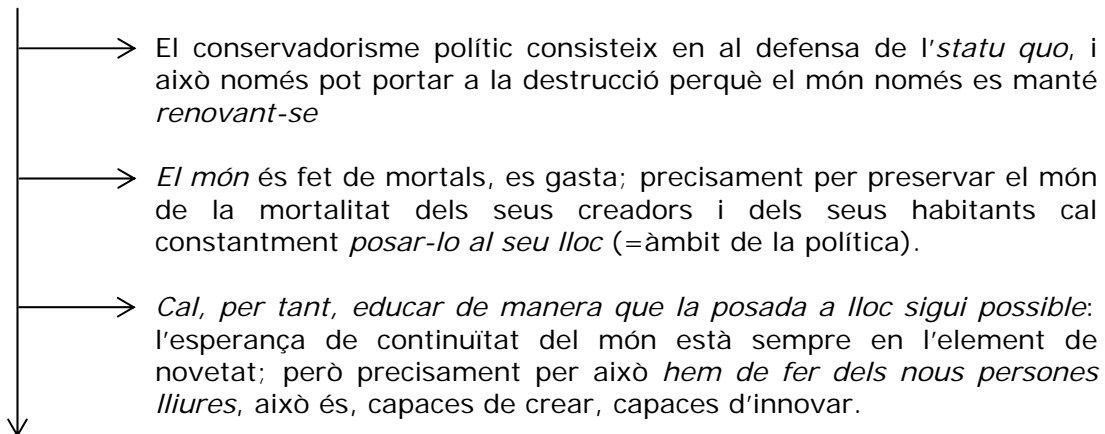
- (i) Els infants *no* poden ser considerats com una minoria oprimida, perquè ells no tenen dret a ser com són sinó que *han de fer-se grans*.
- (ii) En realitat, aquí *l'autoritat ha estat abolida pels adults*, i això només pot significar una cosa: que els adults refusen d'assumir la responsabilitat del món en el qual han col·locat els infants. És com si els pares, i els adults en general, diguessin: «el món que us deixem no val res; no en sabem res; ja us ho fareu!». [La crisi de l'educació és aleshores símptoma de la revifada del gnosticisme: si el món és dolent, què ensenyarem a l'escola?; crisi que coincideix, significativament, amb la baixada de la natalitat].

Aquesta dimissió contradiu l'esperit de *construcció* d'un nou ordre.

e)

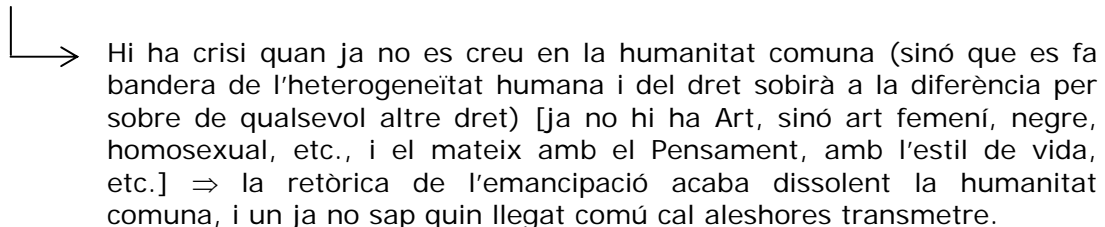
Notem que aquesta construcció demana, precisament, ser *conservadors* en matèria d'educació, perquè la conservació (del món, i de l'home) és l'essència de l'educació.

ACLARIMENT: que cal ser conservadors en matèria d'educació (això és, quant a la relació entre els adults i els infants) no significa que calgui ser-ho en matèria política (això és, quant a la relació entre adults).

L'educació ha de ser conservadora perquè ha de preservar l'home nou en la seva humanitat comuna als homes de sempre. La pretensió de crear un home nou és totalitària i al capdavant destrueix l'home:

Són els homes de sempre (=allò que cal conservar) *els qui renoven el món a cada generació*.

4. COM ÉS QUE S'HA ACTUAT TANT DE TEMPS CONTRA EL SENTIT COMÚ?

a)

La crisi de l'autoritat ve de la crisi de la tradició, això és, de la crisi de la nostra actitud en relació a tot el que ve del passat.

A l'educador li pertoca *el lligam entre el vell i el nou*, de manera que la seva professió li exigeix un gran respecte pel passat.

- Així ha estat fins fa poc: els romans (i grecs) i els cristians (i jueus) han estat models per a la humanitat europea, i l'estudi d'ells no era mer interès històric sinó que contribuïa a la renovació d'aquesta humanitat perquè era vist com a acumulació de vida.
- Però ja no estem en això i, per cert, tampoc no podem fer marxa enrere.

El distanciament actual respecte del món i respecte del passat és precisament el problema.

b)

És, doncs, tota la societat adulta (no només els docents) que ha de canviar l'actitud respecte dels joves i els nens.

En el camp de l'educació hem d'aplicar una noció d'autoritat i una actitud de respecte envers el món i el passat, però que no tenen ni han de pretendre tenir un valor general en el món dels adults.

- El paper de l'escola és ensenyar als infants què és el món, i no pas inculcar-los l'art de viure (això és totalitari perquè forçosament és reduccionista).
- Hom no pot (1) ni educar els adults (2) ni tractar els infants com si fossin persones grans. Els adults ja són educats; els nens, precisament per servir l'adult que hi ha en ells, han de ser tractats amb vistes a deixar sortir l'adult que hi ha en ells, no com si ja ho fossin.
- Hom no pot educar sense ensenyar al mateix temps. L'educació sense ensenyament és buida i degenera fàcilment en una retòrica emocional i moral. El primer deure del docent és conèixer i estimar la seva matèria; només el respecte als continguts (sobre el món) que imparteix (ja siguin de Física o de Música o d'Història o del que sigui), només el respecte al món a través del respecte a l'assignatura (respecte que demana cura i, per tant, preparació) dóna vertadera autoritat al mestre.

El que ens afecta a tots i, per tant, no ho podem deixar en mans de polítics i pedagogs, és la relació entre infants i adults en general o, el que és el mateix, la nostra actitud envers el fet de la natalitat. PERQUÈ

«L'educació és el punt on es decideix *si estimem prou el món* per assumir-ne la responsabilitat i, a més, salvar-lo de la ruïna que seria inevitable sense la renovació i sense l'arribada de joves i nou vinguts.

És també amb l'educació que decidim *si estimem prou els nostres fills* per no rebutjar-los del nostre món, ni abandonar-los a llur pròpia sort, ni llevar-los la possibilitat d'emprendre alguna cosa de nou, alguna cosa que nosaltres no havíem previst, per preparar-los per endavant per a la tasca de renovar *un món comú*»

* * * * *

i